

Od Redakcji Problem kwalifikacji i kompetencji absolwentów szkół wyższych w kontekście rynku pracy należy dzisiaj do jednych z najważniejszych w sytuacji, kiedy coraz wyższy odsetek młodych magistrów przez lata pozostaje bez pracy. Od pewnego czasu problem ten jest dostrzegany nie tylko przez uczonych, specjalistów i właściwe resorty ministerialne. Tym zagadnieniem został także poświęcony bieżący numer „Nauki i Szkolnictwa Wyższego”, którego tematem wiodącym jest *Foresight regionalny dla szkół wyższych Warszawy i Mazowsza „Akademickie Mazowsze 2030”*. Wyniki badań.

Projekt *Foresight „Akademickie Mazowsze 2030” (FAM 2030)* został zrealizowany w latach 2010–2012 przez konsorcjum warszawskich szkół wyższych, w skład którego weszły: Politechnika Warszawska (jako lider) oraz Akademia Leona Koźmińskiego, Polsko-Japońska Wyższa Szkoła Technik Komputerowych, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego, Szkoła Główna Handlowa i Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego.

Tę część materiałów otwiera artykuł Janiny Józwiak (*Projekt Foresight „Akademickie Mazowsze 2030” – niektóre wyniki*), która objaśnia zasadnicze cele projektu. A chodziło w nim m.in. o wypracowanie trzech możliwych wariantów rozwoju szkół wyższych Warszawy i Mazowsza do roku 2030 w kontekście rozwoju gospodarki opartej na wiedzy (GOW). Ponadto Autorka przedstawiła możliwe scenariusze rozwoju edukacji wyższej w Warszawie i na Mazowszu w przyszłości oraz własne rekomendacje w tej dziedzinie.

Ważne z punktu widzenia pożytku społecznego są artykuły następne – Elżbiety Moskalewicz-Ziółkowskiej (*Kwalifikacje i kompetencje absolwentów szkół wyższych Mazowsza – opinie uczelnianych biur karier*), Stanisława Macioła (*Kwalifikacje i kompetencje absolwentów szkół wyższych – perspektywa pracodawców*) oraz Elżbiety Drogosz-Zabłockiej i Barbary Minkiewicz (*Jakie kwalifikacje i kompetencje absolwentów szkół wyższych są nam potrzebne? Wywiady z pracodawcami Mazowsza*). Wszystkie one dotyczą problemu najtrudniejszego – wypracowania takiego modelu studiów wyższych, który pozwoliłby absolwentom znaleźć pracę. Zgodną z ich wykształceniem, a równocześnie z oczekiwaniami pracodawców.

Do tego kontekstu pasuje również kolejny artykuł, napisany przez Marię Romanowską (*Dopasowanie kwalifikacji i kompetencji absolwentów szkół wyższych do oczekiwań pracodawców na Mazowszu*). Z nim doskonale „koresponduje” opracowanie Marcina Zarzeckiego, poświęcone roli szkół wyższych Mazowsza w kreowaniu gospodarki opartej na wiedzy (GOW). Jego Autor m.in. charakteryzuje sektor B+R w woj. mazowieckim, współpracę szkół wyższych Mazowsza z przedsiębiorstwami oraz „determinanty” konstrukcji GOW przez szkoły wyższe Mazowsza.

Cykl materiałów będących pokłosiem projektu FAM 2030 zamyka tekst Krystyny Poznańskiej nt. *współpracy nauki z gospodarką na przykładzie szkół wyższych Mazowsza*. Szczególnie cenne wśród wyżej wymienionych opracowań wydają się te, które są wynikiem analiz oryginalnych źródeł – opinii i badań ankietowych (E. Moskalewicz-Ziółkowskiej oraz Elżbiety Drogosz-Zabłockiej i Barbary Minkiewicz).

Pozostała grupa artykułów, choć formalnie niezwiązanych ze wspomnianym projektem, faktycznie mniej lub bardziej stanowi ich uzupełnienie. Otwiera je Tomasz Sobierajski (*Przyszłość szkolnictwa wyższego – od kompetencji do konsumpcji*), który w nieco prowokacyjnej, a zarazem inspirującej do dyskusji formie, powołuje się na doświadczenia amerykańskich uczonych, wskazujących na związek między bibliotekami naukowymi a przyszłością szkolnictwa wyższego. Przyznając w wielu punktach rację amerykańskim uczonym, Autor

artykułu dostrzega, zarówno w zakresie psychologii i socjologii, jak i w odniesieniu do nauk matematycznych i przyrodniczych, postępującą „specjalizację kształcenia” wynikającą w pewnym stopniu z oczekiwań rynku pracy. Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego próbuje ustosunkować się do tych wyzwań poprzez promocję kierunków studiów zamawianych. Ale to musi w następstwie, na co zwraca uwagę T. Sobierajski, pociągnąć za sobą również specjalizację wykładowców i pracowników naukowych, wzrost zainteresowania ze strony studentów, coraz częściej łączących studia z pracą zarobkową, kształceniem na odległość (*e-learning*) oraz indywidualnym tokiem studiów.

T. Sobierajski przypomina, że cytowani amerykańscy autorzy stwierdzili, iż w przyszłości wykształcenie wyższe „nie będzie przeliczane na konkretne pieniądze”. Polska na razie, sądząc po kierunku zmian w tej dziedzinie, wydaje się zmierzać w kierunku odwrotnym. Dlatego też prawdopodobnie w najbliższej przyszłości nie tylko będziemy musieli poradzić sobie z kryzysem demograficznym, ale również z faktem, że w obecnym systemie finansowania szkół wyższych, coraz bardziej uzależnionym od rozporządzeń Ministerstwa i szczegółowych procedur administracyjnych tworzonych na poziomie poszczególnych uczelni, pozostaje coraz mniej przestrzeni dla podstawowych wartości Procesu Bolońskiego – autonomii oraz misji uniwersytetu.

Następny artykuł, autorstwa Lidii Białoń i Emilii Werner, dotyczy innego ważnego zagadnienia – *społecznej odpowiedzialności szkoły wyższej w kontekście jej wizerunku*. Autorki zajęły się m.in. kwestiami korzyści, jakie ten rodzaj aktywności może szkole przynieść i barierom stojącym na przeszkodzie jej realizacji, wskazując przy tym na związek pomiędzy odpowiedzialnością społeczną a wizerunkiem szkoły wyższej oraz przedstawiając własne propozycje w tej dziedzinie.

Arnold Pabian w swoim artykule pt. *Działalność edukacyjna ośrodków akademickich w koncepcji sustainability* porusza problem pogarszających się warunków życia człowieka na Ziemi. Autor głosi tezę, że sytuacja ta jest wynikiem „postaw oraz zachowań konsumentów i producentów zorientowanych wyłącznie na osiągnięcie celów ekonomicznych (*homo oeconomicus*)”.

Od tematu przewodniego niniejszego numeru półrocznika odbiega nieco opracowanie Małgorzaty Olczak, poświęcone *kreatywności nauczyciela akademickiego (na podstawie idei innowacyjności Romana Schulza)*. Autorka przedstawia w nim socjologiczne i psychologiczne koncepcje twórczości „w wymiarze historyczno-kulturowo-społecznym”.

Z kolei Jan Boguski, w artykule pt. *Uczelnia rolnicza jako instrument rozwoju regionów rolniczych* zwraca uwagę na rolę, jaką pełni ten typ szkół wyższych w naszym kraju w kształceniu „wysokiej klasy specjalistów”, w kreowaniu rozwiązań innowacyjnych, w podejmowaniu „wysiłków na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego” oraz w środowisku regionalnym.

Numer półrocznika zamyka tekst poświęcony losom absolwentów jednej uczelni (*Absolwent uczelni technicznej na rynku pracy – na przykładzie badań absolwentów Politechniki Gdańskiej z rocznika 2010*). Jego autorzy – Paweł Bykowski, Marta Szeluga-Romańska, Michał Tomczak i Paweł Ziemiański – zastosowali interesującą metodologię badań oraz, na podstawie wyników tych badań, scharakteryzowali „statystyczną” sylwetkę absolwenta Politechniki Gdańskiej, a także opisali przedsięwzięcia podejmowane przez własną uczelnię w przygotowaniu jej studentów do pracy zawodowej.

Żywiąc nadzieję, że materiały zamieszczone w prezentowanym numerze „Nauki i Szkolnictwa Wyższego” okażą się interesujące, zapraszamy ich Czytelników do dalszej dyskusji.

Adam Gałkowski